6. Appendices :-

Appendix-(a):-Authors and works quoted by Gadādhara:-

Authors :- Amaradatta. II. 24.
Bāṇa (Chaṇḍīśatak). II. 61.
Chāṇakya. I. 6.
Gaṇḍaśaila Paṇḍita (Vyākhyā). I. 40.
Kālidāsa. I. 18, VII. 55.
Manu. I. 6.
Māgha (Śiśupālavadha). I. 1.
Pāṇini. X. 133.
Vātsyāyana. XI. 120.

Works :- Āgama. XI. 114.
Balichchhalanākhyānam. I. 70.
Bhaṭṭadarśana. I. 71.
Bhramari-Upākhyāna. III. 106.
Bṛhatkathā. I. 45.
Jānakīharaṇa. I. 35.
Jinadarśana. I. 71.
Kumārasambhava. IV. 44.
Lingapurāṇa. XI. 51.
Mahābhārata. XI. 93.
Pāṇinīya-śāstra. III. 23.
Purāṇa. XI. 83.
Rāmāyana. IX. 122, X. 17.
Sāmudrika-śāstram. II. 51.
Śivapurāṇa (Virahākhyāna). IV. 45.
Smṛti. II. 105, III. 38, IV. 52, VII. 65, XI. 113.
Tarkaśāstra. IV. 117.
Uṣāharaṇopākhyāna. I. 32.
Veda. IV. 72.
Vyākaraṇa. VII. 59.

Quotations :-

Gadādhara's introduction to Nc.

1. यथा पुराणे – 'सुरथो नाम राजाऽभूत् ।' (मार्कण्डेयपुराण · 73·3·)
2. काव्ये – 'हिमालयो नाम नगाधिराजोऽस्ति ।' (कुमारसम्भव · I·1·)
3. लोकेऽपि – 'काम्पिल्ये नगरे विष्णुशर्मा नाम ब्राह्मणो बभूव' इत्यादि ।

Canto · I –

१. अत्रै (थै) वात्र सिद्धान्तो यथा –

गौणं स्वादु कथाश्रितं धुरि पदं कान्तं निपीयेति यत्
साकूतं तदुदीरणादिह सृजेदानन्दमन्तः सताम् ।
तस्मान्मङ्गलमेतदेव परमं काव्यस्य वस्त्वादिमं
ये मूढा किल दूषयन्ति तदिदं ते पापिनः पित्सवः ॥१॥

माधुर्यं कर्कशत्वं च पदवाक्यार्थसङ्गतम् ।
स्वसंवेद्यं सतां तस्माद् विवेच्यं तद् द्वयं बुधैः ॥२॥

पीयूषाब्धेर्यदि सुरगवां जन्म विदेन्नवीना
तत्कच्छोत्थं तृणमथ चरेत्सा पिबेत् तस्य तोयम् ।
दुग्धं तस्याः नु कथितमथितं पिण्डितं खण्डयोगात्
श्रीहर्षस्य श्रुतिमधुगिरस्तत्प्रसङ्ख्यानुकुर्यात् ॥३॥

७५. तथा च – नदीतीरे गवां गोष्ठे क्षीरवृक्षे जलाशये ।
आरामेषु च कूपादाविष्टं बन्धुं विसर्पयेद् ॥ इति ।

९५. ज्योत्स्ना तु कषायमधुरत्वात् तत्सदृशगुणदात्री । तथा च –
आतपः कटुको रूक्षश्छाया मधुरशीतला ।
कषायमधुरा ज्योत्स्ना सर्वदोषहरन्तमः ॥ इति । IV · 104.

Canto · II –

३. दृश्यते च यथा सूर्यशते – (६. सूर्यशतक of मयूर)

शीर्णघ्राणाङ्घ्रिपाणीन्व्रणिभिरपघनैर्घर्घराव्यक्तघोषान्
दीर्घाघ्रातानघौघैः पुनरपि घटयत्येक उल्लाघयन् यः ।
घर्मांशोस्तस्य वोऽन्तर्द्विगुणघनघृणानिघ्ननिर्विघ्नवृत्ते –
– र्दत्तार्घाः सिद्धसङ्घैर्विदधतु घृणयः शीघ्रमंहोविघातम् ॥

४३. प्रत्यभिज्ञानमेतत्। तथा च तस्य लक्षणम् – "दर्शनस्मरणसंकलनं प्रत्यभिज्ञानम्"।

४४. किलकिञ्चितलक्षणं यथा –

शनिक्रीडाधूर्ते कथमपि समासाद्य समयं,

मया लब्धं तस्याः क्वणितकलकण्ठार्धमधरे।

कृतभ्रूभङ्गासौ द्रुतचकितमोहार्धरुदित-

स्मितक्रुद्धोद्भ्रान्तं पुनरपि विदध्यान्मयि मुखम्॥

४८. "सत्ये हेतुकृते चार्थे फलशब्दः प्रवर्तते।"

५६. ऋक्सामिधेनी धाय्या च या स्यादग्निसमिन्धने (नी)। [इत्यमरः]

८८. "घनसारश्चन्द्रसंज्ञः कर्पूरो हिमवालुका"।

Canto. III.

१६. तथा च – "दासे कृतागसि भवेदुचितः प्रभूणां पादप्रहारः" इति सुन्दरि नास्ति दूये।

उद्यत्कठोरपुलकाङ्कुरकण्टकाग्रैर्यद्भिद्यते तव पदं, ननु सा व्यथा मे॥

१७. तथा चोक्तम् – "प्रायेण गुरुजनमनुशीलयन्ति शिष्याः"। इति।

३०. वक्रोक्तेर्लक्षणं यथा – प्रस्तुतादपरं वाच्यमुपादायोत्तरप्रदः।

भङ्गश्लेषमुखेनाह यत्र वक्रोक्तिरेव सा॥

Canto. IV.

८१. नीतिः कामन्दकाद्युदिशास्त्रपद्धतिः।

तत्र ह्युक्तम् – "पुष्पैरपि न योद्धव्यं, किं पुनर्निशितैः शरैः" इत्यादि।

१०४. I. 99.

Canto. V.

११४. ऊरीकृतमुररीकृतमङ्गीकृतमाश्रुतं प्रतिज्ञातम्। [इत्यमरः]

Canto. VI.

११, ८१. कक्ष्या प्रकोष्ठे हर्म्यादेः काञ्च्यां मध्येभबन्धने। [इत्यमरः]

१३. सक्थि क्लीबे पुमानूरुः। [इत्यमरः]

६२. अर्भकं गिरिजामले। [इत्यमरः]

९०. प्रान्तावोष्ठस्य सृक्किणी। [इत्यमरः]

९१. प्रतिवाक्योत्तरे समे। [इत्यमरः]

१०२. तथा चोक्तम् - "नाभुक्तं क्षीयते कर्म, कल्पकोटिशतैरपि ।
अवश्यमेव भोक्तव्यं कृतं कर्म शुभाशुभम् ॥"
तथा - "ईश्वरप्रेरितो गच्छेत् दुःखं वा यदि सुखम् ।"
अन्यदपि - "तृणकाष्ठादि स्रोतसि पतितं सत्, तदधीनं चेष्टितं भवति ।"

Canto . VIII

९९ . तथा च तत्रोक्तम् - "कम्पोऽङ्गे मुखपाणिपादहृदये स्वेदो वचो गद्गदं
नाभीपार्श्वविभूषणस्तनभुजश्रोणीवलीदर्शनम् ।
नीवीस्रंसनमुत्करं प्रहसितं निष्ठीवनं चोच्चकै
रोमाञ्चः कुचमोक्षणं समदनैर्नेत्रैर्मुहुर्वीक्षणम् ।" इति ।

Canto . XI

१३ - 'आशीस्तात्तुगता दंष्ट्रा तथा विद्धो न जीवति ' इति ।
४७ . 'मण्डं दधिभवमस्तु ' । [इत्यमरः]
९९ . तथा चोक्तम् - 'उदीरितोऽर्थः पशुनापि गृह्यते, हयाश्च वहन्ति नोदिताः' ।
१२३ . " वृत्तिर्वर्तनजीवने " ।

The references, to the quotations given by Gadādhara, could not be traced out, due to shortage of time. I shall try to find out their references, when the text will be undertaken for publication.

Appendix : (b) : Unidentified views quoted in the comm.

Gadādhara's introduction to Nc :-

केचित्तु प्रथमश्लोकमेव वस्तुनिर्देशप्रतिपादकमाहुः। द्वितीयं तु पाठान्तरम्। मुखरूपस्य पूर्वश्लोकस्यैकार्थत्वेन प्रतिमुखरूपतया चुम्बनात् चुम्बकोऽयमित्यपरे।

Canto · I

१. (a) 'महोज्ज्वलः' इति केचिन्महसां शशीरेव विशेषणमाहुः। 'महान् गुरुरुज्ज्वलः कान्तौ महसां शशिरिव स नलः आसीत्' इति।

(b) अत्र केचित् किञ्चिद् ज्ञाः सर्वज्ञा इव विचिकित्सन्तः प्रलपन्ति - "'निपीय' इति पदं स्वादनार्थसन्निहितपानार्थवाचकममङ्गलव्यञ्जकमत्र धुरि न युज्यते" इति।

(c) यच्च कश्चिन्निराशः खलु विपश्चित्पाशः 'क्षितिरक्षिणः' इति अत्र रौक्ष्य-कार्कश्यम्।

(d) अन्यत्रापि 'कथां तथा' इत्यादावत्रानुप्रासः किमप्युल्बण इति निजचातुरी-मात्मसमेषु प्रचारयन्ति।

(e) ये तु मिथ्यानुप्रासव्यसनिनस्तत्त्वमविदित्वैव 'कथास्तथा' इत्यत्र कथाशब्दं बहुवचनान्तं पठन्ति।.....अत्रैव द्वितीयश्लोके तृतीयश्लोके चैनमेव कथा-शब्दमेकवचनान्तं पुस्तकेष्वपि लिखितं न पश्यन्ति (न्ति)।

२. (a) अत्र केचिदाहुः। "यस्य कथा रससम्पत्त्या सुधातोऽप्यधिकेति ग्राम्योक्ति-रियम्। सर्वः कोऽपि हि दध्योदनादि भुञ्जानः 'कीदृशमिदमस्ति' इति केनचित् पृष्टः सन्नमृतवदित्यमृतादप्यधिकमिति वा प्रतिवक्ति"।

(b) केचन सुधायां षड्रसानाहुः। "यो रसः किल यस्मै रोचते, सुधा तस्य तद्-रूपतया परिणमति" इति।

५. (a) केचित्तु त्रयीं वेदत्रयीमाहुः।

(b) केचिद् विद्यापक्षे खल्वङ्गानि षट् शिक्षादीन्याहुः। षण्णां शिक्षादीनामङ्गानामेवार्थं गुण उपकारो यच्चतुर्दशत्वविशिष्टा विद्याऽष्टादशत्वविशिष्टा दृष्टास्यैति च व्याचक्षते।

(c) केचित्तु अमुष्य विद्या हृदयहृदयवेदित्वलक्षणाऽष्टादशतामगाहतेत्याहुः।

१०. (a). केचित् तु नीराजनां नीराजकीकरणमाहुः मुख्यतः। शान्त्युदकप्रक्षेपे तु गौणम्।

१५ (a). यथाऽन्यत्र - "अनेन पुंसाऽस्य बहुप्रलापिनो मुखं चपेटया प्रहृत्य वक्रं न कृतम्" इत्यादौ।

१८. (a). अत्र लौहित्यमात्रसाम्यात् प्रवालं विद्रुममपि केचिदाचक्षते।

(b). केचिदेतदर्थद्वयप्रतिपादनशक्तिकमेकमेव व्यञ्जनप्रयसंयोगवन्तमाहुः।

२०. (a). केचित् तु अन्यथैवात्र हेतूनुत्पादयन्ति। यथा - "पद्मस्वरणस्य मा श्री-र्यत्र तानि पद्मानि।"

(b). केचित् पुनः शारं विषमाहुः।

२६. (a). अत्र केचन स्थूलदृशस्तत्र नृपे तस्य महीभृत इत्येकार्थपदद्वयोपादानात् पौनरुक्त्यमाहुः।

(b). अन्येऽपि राज्यश्रिया समाश्रिताः कामकान्तयो दृश्यन्ते।

५२. (a). केचित् तु "अयेन शुभदैववशात् तन्निद्रोतुं शशाक" इति कल्पयन्ति।

५५. (a). अत्र देशमर्थादारामरूपमिति केचिदाहुः।

७१. (a). केचित् तु सैन्धवान्नामत एव आवकानाहुः।

८४. (a). केचित् तु 'पलाश' इति पदं द्विरावर्त्य व्याकुर्वते। "पलाशे पलाशपुष्पे स्फुर-मध्वजुषां पलाशजात्। पलाशे न तु रूढिलो युक्त्यन्तरेण वा" इति।

९२. (a). केचिदेतं तज्जातीयमन्यमेवाहुः। "चाम्पेयं तु केसरमेव। नाराचः सर्वायसो बाणः कुसुमशरस्य स्मरस्य न सम्भवति" इति।

९६. (a). अहर्महसि पुनरुक्तोपाधिजम्। केचित् तु एवंभूतमहर्महर एव कौमुदी विरहित्वात् तस्मै मुदे नादत्तेति व्याचक्षते।

१३३. (a) केचित् तु घृणार्थमाहुः।

Canto. II.

१. (a). केचित् तु "हे सुन्दरस्मर! अध्येषि" इति व्याकुर्वते।

७५. (a). केचित् तु असत् असाद्यपि आसमन्ताद्या वृत्तिराजीवनं, तेनोदयदुप-चीयमानं सदुवासेति व्याकुर्वते। अन्ये त्वसदविधेमानमप्या वृत्त्युदय-समसमिति।

७६.(ख). केचित् तु द्यावाभूम्योर्वाचकं 'रोदः' शब्दं सर्वकालद्विवचनमाहुः।

१०१.(ख). वलभीशलाकारूपा देवादि क्लृप्तिः वरं डिकेति केचित्।

Canto. III.

३५. अत्र केचन विद्याश्चतुर्दश प्राहुः। केचित् तु अष्टादश।

७५. केचन विद्वांसस्तु - "कस्यापि धूर्तस्य भण्डस्य राक्षसस्य वा परिकल्पनेयम्" इति मन्यन्ते।

१०४. केचित् तु प्रीत्या कृत्वा निर्निमेषदर्शनमित्याहुः। अपरेऽपि - द्वे स्त्रियौ क्वापि समानसंबन्धौ वस्तुन्यवश्यं विवदेते।

१३३. केचित् तु "किसलयतल्पे म्लायतीत्येवंशीलम्" इत्याहुः।

Canto. V

२. केचित् ज्येष्ठो हि सगोत्रः कनीयसा सगोत्रेणानुगम्यत एव।

३८. केचित् तु ज्याङ्कं सुदर्शनाख्यं चक्रमाहुः।

५८. केचित् तु "कन्धराया बन्धः कन्धरबन्धः" इति याकारौ स्त्रीकृतौ ह्रस्वौ क्वचिदिति ह्रस्वमाहुः। अन्ये तु - "कं शीर्षं धारयतीति कन्धरः"।

६१. "नः प्रियतमेति वक्तुं न युक्तम्" इति केचिदाहुः। तन्न।

८२. अन्ये तु एवं व्याचक्षते - याऽसौ भीमजा मम स्वमेव न भवति, अपि तु सा परं स्वम्।

१३५. केचित् तु धर्मार्थौ सतीमन्वितनाख्यापदौ सृजेति धर्मार्थत्वमनूद्यमाहुरन्वितनाख्या-पदत्वं तु विधेयम्।

Canto. VI

१३. केचिदूरुशब्दं अङ्घ्रिवाचकं स्त्रियामाहुः।

१०३. केचिद् दैवाधीनं जगदाहुः।

Canto. VII.

६३. स्त्रीयामष्टादशविद्यावेदित्वं प्रायेण केचित् समञ्जसं न मन्यन्ते। अनिरुद्ध-वनितानां नृपकुमारीणां च केऽपि मन्यन्ते।

Canto. IX.

७१. केचन जिनमन्त्रं बुद्धमाहुः।

८५. केचन व-शब्दमेवाव्ययमिवार्थे मन्यन्ते।

Canto. X.

८२. केचित् तु तेषामेव द्विरूपत्वमाहुः।

Canto. XI.

१६. केचन ऋतलताभेदं सपुष्पमाहुः।

५९. केचित् तु अब्धिक्षुब्धः समुद्रमथनशीलोऽचल इत्याहुः।

७३. केचिदुदकपर्यायं नियतप्रयोगविषयमुदशब्दमाहुः।

Appendix. C:- Grammatical references.

Canto. I

२. सुवर्णदण्डैकसितातपत्रेते स्मेति "वाक्ये क्तः, तस्मिन्निट्, निष्टे टीन, तस्य लोपः।"

३. पवित्रं करोति पवित्रयतीति "धात्वर्थविवक्षायामिन्"।

१०. तत्करोतीति "धात्वर्थविवक्षायामिन्"। ततो नीराजनं नीराजनेति "वाक्ये इषिग्रन्थ्यासीतियुः"।

१२. सहकरोतीति सहकृत्वरी। "कृञश्चेति क्वरप्" सहकृत्वरी।

४०. मुद्रां चिह्नविशेषं करोतीति "धात्वर्थविवक्षायामिन्"।

५६. ईक्षितेति "तृन्"।

९४. ललदिति ललतेर्विकल्पेऽणन्तत्वात् 'लड उपसेवायाम्' इत्यस्य तु डलयोरेकत्वाद् युक्तमिदं रूपम्।

Canto. II

२. अथवा नैकधेति समासे "न लोपस्त्वनित्यस्तत्र क्वचिद् ग्रहणात्"।

४. सतो वर्तमानात्।

८. न धृदन्ताद् बहुव्रीहौ कः। (पाणिनि. ५.४.१५३.)

११. नुनुत्सुरिति नुद प्रेरणे।

२२. व्यतिभाते इति वर्तमाना - ते - आते - अन्ते।

२४. छदशब्दस्य पुंस्याम्नातत्वात्।

३१. द्विवचनेनैव द्वित्वे लब्धे द्विशब्दोपादानमुक्तिप्रत्युक्तिविशेषप्रतिपादनार्थम्।

३२. कलश इति जात्यैकवचनम्।

४१. अवधृत्येति धृञोऽजिनम्।

४७. विदध इति भविष्यत्समीपवर्ती वर्तमानः।

५७. मेङ् प्रतिदाने।

५८. गमेः अभ्युपूर्वकस्याकर्मकस्यैवात्मनेपदम्।

७१. अन्वितीणः शतृङ् ।

७३. अत्सुद्विषेति क्विप्।

७७. कषायं करोति कषायतीति इन्। ततः कर्मणि क्तः।

७८. षिञ् बन्धने सितो बद्धः।

११०. नीयान्तादीकण् स्वार्थे।

Canto. III.

३०. सजन्निति "षञ्जसङ्गे शतृङन्तः दंशि सञ्जीत्यनुषङ्गलोपः"।

९०. कर्तेति "नृच् श्वस्तनी वा"।

१०४. पिबतीत्येवंशीलः पाता तृन्।

१३२. आख्यातेति तृन्।

१३४. कृञः सु पुण्यपापमन्त्रपदेष्विति अनतिं क्विप्।

Canto. IV.

४०. प्रतियतीतीण्। गतौ शतृण्ङन्तम् (शंतृङन्तः)।

४६. अत एव दर्शनात् सञ्जातेऽर्थे इतच्।

५०, ७०. वाक्यार्थस्यैव कर्मता।

Canto. V.

१. आगच्छति कश्चित् तमन्यः प्रयुङ्क्ते इति हेताविन्। गामिन्। क्षान्त्यामित्यात्मनेपदम्।

११३. व्यतियतामितीण् शंतृङन्तः। व्यत्ययः स्याद् विपर्ययः।

Canto. VI.

१५. च्यवृतदिति धूतादित्वादण्।

५७. समस्तृतीयायुक्तादू इत्यात्मनेपदम्।

Canto. VII.

५६. लोपं लोपमिति णम्।

Canto. IX.

८५. दम्पतीव मणीव इत्यत्र मणीयादीनामुपसङ्ख्यानमिति द्विवचनमनायिति न सन्धिप्रतिषेधः।

Canto. X.

११४. यथा षष्ठी बहुवचनं आम् साक्षात् न धा ऐ आसासाम्। अमोचाम् इति सूत्रद्वय-निष्पन्नः आम्।

Appendix (d): Pāṭhāntaras given by Gadādhara

Canto I.

७५. धीरस्येति पाठाद् वीरस्येति पाठोऽधिकं सजीवः।

१००. 'अयोगभाजः' इति चन्द्रपक्षे योगो नक्षत्रसम्बन्धस्तदभावेऽस्य नीःश्रीकता युक्ता।
अयमेव चात्र कवेरभिप्रायः। अन्यथा 'वियोग' इत्येव कुर्यात्।

Canto II.

३. 'अङ्घ्रिणा' इत्यत्र कवर्गचतुर्थो वा।

४. 'तनुकण्ड' इति पाठे कण्डुनं, कण्डस्तत्र पण्डितः। कण्डुनं कुटुनमित्यर्थः।

६. दधतो वा पाठः।

७. 'चिरकाललालनात्' इति वा पाठः, तत्र च न तथा विवक्षितोऽर्थः सङ्गच्छति।
किञ्च पुस्तकान्तरे 'अतिविश्रम्भमवापितो नु सः'। तदा नुशब्दः पूर्वापेक्षया पश्चादर्थो।

६१. ये तु प्रथमपद्यार्धगतं नभं भ्रान्त्या विसर्गान्तं पठन्ति, 'नोऽस्माकमियं प्रवर्तना'
इति च व्याचक्षते, ते खलु स्थूलदृशः।

६५. 'कलसं' इति चित्रानुप्रासादौ दन्त्यतालव्ययोः प्रायो न भेदः।

७८. श्रितेति पदस्थाने सितेति पाठे तु षिञ् बन्धने सितो बद्धः।

१०८. 'सोतुलं लम्बमानः' इति पाठे तु स तादृशो लम्बमानोऽतिविस्तीर्णो दीर्घो मण्डल-
~~-स्कन्~~ -स्तन्मुखस्यातुलत्वात्।

Canto III

५०. केचित् तु 'चक्रचके' इति पाठं कृत्वा - चक्राश्चक्राङ्गास्तेषां चक्रं समूहस्तस्मिन्निति व्याचक्षते।

५१. 'कतमा तरी स्यात्' इति त्वर्वाचीन एव पाठो लक्ष्यते, विचारासहत्वात्।

Canto IV.

५८. 'अयि' इति पाठो वा तदा नकार एव सम्भावनार्थः।

११७. 'भेदा द्वयाकृति' पाठ भेदैवक्यरूपम्।

Canto V.

८६. तदा दापीति पाठः स्यात्।

Canto VII.

११. 'भूमिभृतः प्रभुता' इति पाठो युज्यते। दृश्यते तु प्रायः 'प्रसुता' इति।

१२. एवं वाक्यार्थमबुद्ध्यमानाः 'किं धोतयामास तवां स कामः' इति पठन्ति।

४१. "अन्तरलाभभाज्" इति मूलभवः पाठः।

Canto. VIII

५९. 'लुण्ठित' इति पाठे वित्तं कनकादि।
८८. 'प्रिया देयम्' इति च पाठे देवानामेव प्रियामिति व्याख्येयम्।

Canto. IX

८०. फूत्कृतिरिति वा पाठः।
१११. 'प्रसधे' इति वा पाठः।

Canto. X

३. तान्प्रतिकर्तुमिति पाठे व्यवहाराच्चलितान् वारयितुमिति व्याख्येयम्।
१५. 'प्रथातु भारं स निवेश्य कस्मिन्नहिर्महीगौरवसासहिर्यः' इति क्वापि पाठः।

Canto. XI

१८. 'सकलरत्नफलस्वरुर्यः' इति क्वापि पाठः।
२०. तु पुनर्जग्मुरिति क्वापि पाठः।
११३ नामेच्छयेति भिषमात्रमधत्तेति पाठो युक्तः।